

ФУНКЦІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВ

Тютюнник Юрій Михайлович,
професор кафедри економічної теорії
та економічних досліджень,

Тютюнник Світлана Василівна,
професор кафедри організації обліку та аудиту,
Полтавська державна аграрна академія

Пасиви банку, як джерела формування його фінансових ресурсів, поділяються на зобов'язання (залучений і позичений капітал) та власний банківський капітал. Власний капітал – це частина в активах банку, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Головним джерелом інформації для проведення аналізу власного капіталу банку є Звіт про фінансовий стан (Баланс), форма якого визначається додатком 1 до «Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» (у редакції постанови Правління НБУ № 34 від 04.04.2018 р.) [2]. Також залучається інформація приміток до фінансової звітності, де розшифровуються окремі статті балансу. Для аналізу змін, які відбуваються у власному капіталі банку в цілому та в розрізі його видів, використовується інформація Звіту про зміни у власному капіталі (Звіту про власний капітал).

Власний капітал банку виконує такі важливі функції [1, с. 21-22; 3, с. 51]:

1. Захисна – слугує для захисту інтересів вкладників і кредиторів банку, для покриття можливих збитків від банківської діяльності, захищає від банкрутства.

2. Забезпечуюча – власний капітал є джерелом коштів, необхідних для створення, організації та функціонування банку, особливо на першому етапі його діяльності, надалі власний капітал сприяє подальшому розширенню

оперативної діяльності, структурному розвитку, розробленню і впровадженню нових банківських технологій і продуктів.

3. Страхова – допомагає підтримувати довіру клієнтів і переконувати кредиторів у фінансовій стабільності банку.

4. Регулятивна – через фіксацію розміру власного капіталу (або окремих його складових) регулятивні та наглядові органи впливають на діяльність банку в цілому.

Сутність власного капіталу банку розкриває класифікація його видів за відповідними ознаками (табл. 1), узагальнена з урахуванням пропозицій А. М. Герасимовича [1, с. 23-25].

Таблиця 1

Класифікація видів власного капіталу банку

Класифікаційні ознаки	Види власного капіталу банку
Згідно Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [2]	1. Статутний капітал. 2. Емісійні різниці. 3. Незареєстрований статутний капітал. 4. Інший додатковий капітал. 5. Резервні та інші фонди банку. 6. Резерви переоцінки. 7. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток). 8. Неконтрольована частка.
Організаційно-правова форма діяльності банку	1. Акціонерний власний капітал – формується початково від випуску та розміщення акцій. 2. Пайовий власний капітал – початково формується за рахунок внесків коштів та майна (паїв) у статутний капітал банку.
Форма інвестування	1. Власний капітал у грошовій формі. 2. Власний капітал у матеріально-речовій формі (будівлі, споруди, обладнання тощо). 3. Власний капітал у формі фінансових активів (акції, облігації тощо).
Форма власності	1. Приватний власний капітал – заснований на власності фізичної особи. 2. Колективний власний капітал – заснований на власності колективу, різних видів господарських товариств та підприємств. 3. Державний власний капітал – на правах власності належить державі.
Резидентність	1. Національний власний капітал – належить за правом власності юридичним та фізичним особам-резидентам України. 2. Іноземний власний капітал – належить на правах власності юридичним та фізичним особам-нерезидентам.
Характер використання власниками	1. Власний капітал, що нагромаджується – використовується для виробничих потреб, тобто для здійснення банківських операцій та надання послуг.

	2. Власний капітал, що споживається – використовується на матеріальне стимулювання та соціальний розвиток колективу банку.
Характер використання у банківській діяльності	1. Робочий власний капітал – приносить банку доходи. 2. Неробочий («мертвий») власний капітал – не приносить банку доходи, а іноді й спричиняє збитки.
Спосіб розрахунку	1. Балансовий власний капітал – розраховується як різниця між балансовою вартістю активів та зобов'язань банку. 2. Регулятивний власний капітал – використовується органами банківського нагляду для обчислення економічних нормативів діяльності банків та деяких інших потреб.
Порядок і джерела формування	1. Статутний капітал. 2. Резервний капітал та інші спеціальні фонди і резерви. 3. Нерозподілений прибуток.

В аналізі власного капіталу банку слід керуватися вимогами чинного законодавства, зокрема нормами, що регулюють формування статутного капіталу, резервного капіталу та інших фондів і резервів. Необхідно також використовувати економічні нормативи, які застосовують при регулюванні діяльності банків органи банківського регулювання та нагляду.

У процесі аналізу власного капіталу банку використовуються різні методичні прийоми та способи фінансового аналізу, зокрема горизонтального і вертикального аналізу для дослідження його динаміки і структури. При цьому важливо порівняти структуру власного капіталу конкретного банку з аналогічними показниками інших банків та із середніми показниками банківської системи України.

Список використаних джерел:

1. Аналіз банківської діяльності : [підручник] / за ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2003. – 599 с.
2. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена постановою Правління НБУ № 34 від 04 квіт. 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
2. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності : [навч. посіб.] / Т. Д. Косова. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 486 с.

References

1. Herasymovych A. M. (2003). *Analiz bankivskoi diialnosti [Analysis of bank activity]*. Kyiv: KNEU, p. 599 [in Ukrainian].
2. Instruktsiia pro poriadok skladannia ta opryliudnennia finansovoi zvitnosti bankiv Ukrainy, zatverdzhena postanovoiu Pravlinnia NBU vid 04.04.2018 № 34 [Instruction is about the order of stowage and promulgation of the financial reporting of banks of Ukraine from 04.04.2018 № 34]. (2018, 04 April). Retrieved from <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Kosova T. D. (2008). *Analiz bankivskoi diialnosti [Analysis of bank activity]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, p. 486 [in Ukrainian].